

JOHN E. MORBY

DYNASTIE ŚWIATA

Przewodnik chronologiczny
i genealogiczny

V.

EUROPA

2. FRANCJA

znak

2. FRANCJA

KRÓLESTWO FRANCJI

Dynastia Karolingów

- 751–768 Pepin Krótki (syn Karola Martela (Młota);
wybrany na króla Franków 751)
- 768–771 Karloman (syn)
- 768–814 Karol I Wielki (Charlemagne) (brat; cesarz
800)
- 814–840 Ludwik I Pobożny (syn; cesarz 813)
- 840–877 Karol II Łysy (król Franków Zachodnich
843; cesarz 875)
- 877–879 Ludwik II Jąkała (syn)
- 879–882 Ludwik III (syn)
- 879–884 Karloman (brat)
- 885–888 Karol Gruby (wnuk Ludwika I; cesarz 881–
–887)

Dynastia Robertyngów

- 888–898 Odo (syn Roberta Mocnego, margrabiego Neu-
strie)

Dynastia Karolingów

- 893–923 Karol III Prostak (syn Ludwika II; antykról;
usunięty, zmarł 929)

Dynastia Robertyngów

- 922–923 Robert I (brat Odon; antykról)
- 923–936 Rudolf (Raul) (książe Burgundii; mąż Emmy,
córki Roberta I)

Dynastia Karolingów

- 936–954 Ludwik IV Zamorski (syn Karola III)
- 954–986 Lotar (syn)
- 986–987 Ludwik V Próżniak (syn; koregent 979)

Dynastia Kapetyngów

987–996	Hugo Kapet (wnuk Roberta I)
996–1031	Robert II Pobożny (syn; koregent 987)
1017–1025	Hugo (syn; koregent)
1031–1060	Henryk I (brat; koregent 1027)
1060–1108	Filip I (syn; koregent 1059)
1108–1137	Ludwik VI Gruby (syn)
1129–1131	Filip (syn; koregent)
1137–1180	Ludwik VII Młodszy (brat; koregent 1131)
1180–1223	Filip II August (syn; koregent 1179)
1223–1226	Ludwik VIII Lew (syn)
1226–1270	Ludwik IX Święty (syn)
1270–1285	Filip III Śmiały (syn)
1285–1314	Filip IV Piękny (syn)
1314–1316	Ludwik X Kłótnik (syn)
1316	Jan I Pogrobowiec (syn)
1316–1322	Filip V Długi (syn Filipa IV)
1322–1328	Karol IV Piękny (brat)

Dynastia walezyjska

1328–1350	Filip VI (hrabia Valois; wnuk Filipa III)
1350–1364	Jan II Dobry (syn)
1364–1380	Karol V Mądry (syn)
1380–1422	Karol VI Szalony (syn)
1422–1461	Karol VII Zwycięski (syn)
1461–1483	Ludwik XI (syn)
1483–1498	Karol VIII (syn)

Linia orleańska

1498–1515	Ludwik XII (książę Orleanu; prawnuk Karola V)
-----------	---

Linia z Angoulême

1515–1547	Franciszek I (hrabia Angoulême; w czwartym stopniu potomek Karola V)
1547–1559	Henryk II (syn)
1559–1560	Franciszek II (syn)
1560–1574	Karol IX (brat)
1574–1589	Henryk III (brat; król Polski 1573)

Dynastia burbońska

1589–1610	Henryk IV (książę Bourbon-Vendôme; w dziesiątym stopniu potomek Ludwika IX)
1610–1643	Ludwik XIII (syn)
1643–1715	Ludwik XIV (syn)
1715–1774	Ludwik XV (prawnuł)
1774–1792	Ludwik XVI (wnuk; usunięty, zmarł 1793)
1793–1795	Ludwik XVII (syn; nigdy nie panował)

Pierwsza Republika

1792–1795	Konwencja Narodowa
1795–1799	Dyrektoriat
1799–1804	Konsulat: Napoleon Bonaparte, pierwszy konsul (konsul dożywotni 1802)

Dynastia Bonaparte — Pierwsze Cesarstwo

1804–1814,	Napoleon I (król Italii 1805; usunięty, ponownie 1815; usunięty, zmarł 1821)
1815	
1815	Napoleon II (syn; usunięty, zmarł 1832)

Dynastia burbońska

1814–1824	Ludwik XVIII (brat Ludwika XVI)
1823–1830	Karol X (brat; usunięty, zmarł 1836)

Linia orleańska

1830–1848	Ludwik Filip I (książę Orleanu; w szóstym stopniu potomek Ludwika XIII; usunięty, zmarł 1850)
-----------	---

Druga Republika

1848–1852	Ludwik Napoleon Bonaparte; prezydent (bratanek Napoleona I)
-----------	---

Dynastia Bonaparte — Drugie Cesarstwo

1852–1870	Napoleon III (usunięty, zmarł 1873; proklamacja Trzeciej Republiki)
-----------	---

UWAGI:

Chronologia: O śmierci Ludwika XVII w więzieniu w czerwcu 1795 zob. H.G. Francq, *Louis XVII: the Unsolved Mystery*, Leiden 1970, rozdz. VIII.

Imiona i tytuły: Od X w. ogólnie obowiązującym tytułem był „król Franków” (*rex Francorum*); od Ludwika IX monarchę nazywano „królem Francji”. Kapetyngowie od 1285, a Burbonowie do 1791 określani byli tytułem „król Francji i Nawarry”. Ludwik XVI (od 1791) i Ludwik Filip byli królami Francuzów, dwaj Napoleonowie — cesarzami Francuzów, a Ludwik XVIII i Karol X — królami Francji.

BIBLIOGRAFIA:

Histoire de la France, red. G. Duby, 3 t., Paris 1970–1972.

Histoire de France, red. E. Lavissee, 9 t., Paris 1900–1911.

J. Baszkiewicz, *Historia Francji*, wyd. II, Wrocław 1987.

HRABSTWO I KSIĘSTWO ANDEGAWENII

Pierwsza dynastia andegaweńska

909–942	Fulko I Ryży (syn Ingelgera; nazywany hrabią Angers od 909)
942–960	Fulko II Dobry (syn)
960–987	Gotfryd I Szara Opończa (syn)
987–1040	Fulko III Nerra (Czarny) (syn)
1040–1060	Gotfryd II Martel (syn)

Dynastia z Gâtinais

1060–1068	Gotfryd III Brodaty (syn Ermengardy, córki Fulka III, i Gotfryda II z Gâtinais; usunięty)
1068–1109	Fulko IV Zręda (brat)
1103–1106	Gotfryd IV Martel (syn; koregent)
1109–1129	Fulko V Młodszy (brat; abdykował; król Jerozolimy 1131–1143)
1129–1151	Gotfryd V Piękny, Plantagenet (syn)
1151–1189	Henryk (syn; król Anglii jako Henryk II 1154; unia z Anglią do podboju przez Francję 1205)

Dynastia francuska

1246–1285	Karol I (syn Ludwika VIII, króla Francji; król Sycylii 1266)
1285–1290	Karol II Kulawy (syn; abdykował; król Neapolu 1285–1309)
1290–1325	Karol III z Valois (syn Filipa III, króla Francji; mąż Małgorzaty, córki Karola II)
1325–1350	Filip (syn; król Francji jako Filip VI 1328; zjednoczenie z Francją)

Księżęta Andegawenii

1360–1384	Ludwik I (syn Jana II, króla Francji; tytularny król Neapolu 1383)
1384–1417	Ludwik II (syn)
1417–1434	Ludwik III (syn)
1434–1480	René Dobry (brat; król Neapolu 1435–1442; zjednoczenie z Francją 1480)

UWAGI:

Chronologia: Daty do 960 r. mogą różnić się o rok.

Imiona i tytuły: Fulko I nosił tytuł wicehrabiego od 898, wicehrabiego Tours od 905 i hrabiego Angers od 909; zob. K.F. Werner, „Die Welt als Geschichte”, nr XVIII, 1958, s. 264–279.

BIBLIOGRAFIA:

F. Dornic, *Histoire de l'Anjou*, wyd.II, Paris 1971.

L. Halphen, *Le comté d'Anjou au XIe siècle*, Paris 1906.

KSIĘSTWO AKWITANII

Dynastia z Owernii

- 898–918 Wilhelm I Pobożny (syn Bernarda Kosmatej Stopy, hrabiego Owernii; tytułowany księciem od 898)

Dynastia z Razès

- 918–926 Wilhelm II Młodszy (syn Adelindy, siostry Wilhelma I, i Akfryda z Razès)
926–927 Akfryd (brat)

Dynastia z Poitiers

- 927–934 Ebles Bękart (daleki kuzyn; hrabia Poitou 890–892 i od 902)
934–963 Wilhelm III Jasnowłosa (syn)
963–993 Wilhelm IV Samochwał (syn; abdykował, zmarł 996?)
993–1030 Wilhelm V Wielki (syn)
1030–1038 Wilhelm VI Gruby (syn)
1038–1039 Odo (brat)
1039–1058 Wilhelm VII Śmiały (brat)
1058–1086 Wilhelm VIII (brat)
1086–1126 Wilhelm IX Trubadur (syn)
1126–1137 Wilhelm X z Tuluzy (syn)
1137–1204 Eleonora (córka; żona Henryka II, króla Anglii; unia z Anglią do podboju przez Francję 1453)

UWAGI:

Imiona i tytuły: Wilhelm I od 898 był tytułowany księciem, od 909 księciem Akwitanii; zob. W. Kienast, *Der Herzogstitel in Frankreich und Deutschland*, München 1968, rozdz. V. Przez kilka lat po śmierci Akfryda trwały spory o tytuł książęcy z hrabstwem Tuluzy.

BIBLIOGRAFIA:

- L. Auzias, *L'Aquitaine carolingienne (778–987)*, Toulouse 1937.
A. Richard, *Histoire des comtes de Poitou, 778–1204*, 2 t., Paris 1903.

KSIĘSTWO BOURBONNAIS

Dynastia burbońska

1310–1342	Ludwik I (wnuk Ludwika IX, króla Francji; senior Bourbon 1310; książę Bourbonnais 1327)
1342–1356	Piotr I (syn)
1356–1410	Ludwik II Dobry (syn)
1410–1434	Jan I (syn)
1434–1456	Karol I (syn)
1456–1488	Jan II (syn)
1488	Karol II (brat; abdykował, zmarł 1488)
1488–1503	Piotr II z Beaujeu (brat)
1503–1521	Zuzanna (córka)

Linia na Montpensier

1505–1527	Karol III (hrabia Montpensier; prawnuk Jana I; mąż Zuzanny; włączenie do Francji 1527)
-----------	--

BIBLIOGRAFIA:

- L. Dussieux, *Généalogie de la maison de Bourbon*, wyd. II, Paris 1872.
A. Leguai, *Histoire du Bourbonnais*, wyd. II, Paris 1974.

KSIĘSTWO BRETANII

Dom z Nantes

937–952	Alan I Krzywobrody (przywódca powstania przeciwko Wikingom; zdobył Nantes 937)
952–958	Drogo (syn)
960–981	Hoël (brat)
981–988	Guérech (brat)
988–990	Alan II (syn)

Dom z Rennes

990–992	Conan I Krzywy (hrabia Rennes)
992–1008	Gotfryd I (syn)
1008–1040	Alan III (syn)
1040–1066	Conan II (syn)

Dynastia kornwalijska

1066–1084	Hoël (hrabia Kornwalii; mąż Havoise, córki Alana III)
1084–1112	Alan IV Fergent (syn; abdykował, zmarł 1119)
1112–1148	Conan III Gruby (syn)
1148–1156	Odo z Porhoët (mąż Berty, córki Conana III; usunięty)
1156–1166	Conan IV Młodszy (syn Berty i Alana z Richmond; usunięty, zmarł 1171)

Dynastia Plantagenetów

1166–1186	Gotfryd II (syn Henryka II, króla Anglii; mąż Konstancji, córki Conana IV)
1187–1203	Artur I Pogrobowiec (syn)
1203–1221	Alicja (córka Konstancji i Gwidona z Thouars)

Dynastia z Dreux

1213–1221	Piotr I Mauclerc (syn Roberta II z Dreux; mąż Alicji; regent 1221–1237; zmarł 1250)
1221–1286	Jan I Rudy (syn)
1286–1305	Jan II (syn; król Francji Filip IV nadaje mu tytuł księcia 1297)

1305–1312	Artur II (syn)
1312–1341	Jan III Dobry (syn)
1341–1345	Jan (brat; hrabia Montfort)
1341–1364	Karol z Blois (mąż Joanny, bratanicy Jana III; pretendent; wojna o sukcesję bretońską 1341–1364)

Dynastia z Montfort

1364–1399	Jan IV Zdobywca (syn Jana, hrabiego Montfort)
1399–1442	Jan V (syn)
1442–1450	Franciszek I (syn)
1450–1457	Piotr II (brat)
1457–1458	Artur III z Richmond (syn Jana IV)
1458–1488	Franciszek II (bratanek)
1488–1514	Anna (córka; żona Ludwika XII, króla Francji; zjednoczenie z Francją 1514)

UWAGI:

Chronologia: Niektóre daty do 988 r. mogą różnić się o rok.

Imiona i tytuły: Informacje dotyczące tytułu książęcego, formalnie nadanego w 1297, ale w użyciu od Alana I zob. W. Kienast, *Der Herzogstitel in Frankreich und Deutschland*, München 1968, rozdz. IV.

BIBLIOGRAFIA:

- E. Durtelle de Saint-Sauveur, *Histoire de Bretagne des origines à nos jours*, wyd. IV, 2 t., Rennes 1957.
 A. Le Moyne de La Borderie, B. Pocquet, *Histoire de Bretagne*, 5 t., Rennes 1896–1913.

HRABSTWO SZAMPANII (TROYES)

Dynastia z Vermandois

950–975?	Robert (syn Herberta II, hrabiego Vermandois; mąż Adeli, dziedziczki Troyes ok. 950)
975?–995	Herbert Młodszy (syn)
995–1021	Stefan I (syn)

Dynastia z Blois

1021–1037	Odo I (wnuk Liutgardy, siostry Roberta, i Tybaldy, hrabiego Blois)
1037–1048	Stefan II (syn)
1048–1066	Odo II (syn; usunięty)
1066–1089	Tybald I (syn Odony I)
1089–1093	Odo III (syn)
1093–1125	Hugo (brat; abdykował)
1125–1152	Tybald II Wielki (bratanek)
1152–1181	Henryk I Szczodry (syn)
1181–1197	Henryk II Młodszy (syn; król Jerozolimy 1192)
1197–1201	Tybald III (brat)
1201–1253	Tybald IV Pogrobowiec (syn; król Nawarry 1234)
1253–1270	Tybald V (syn)
1270–1274	Henryk III Gruby (brat)
1274–1305	Joanna (córka)

Dynastia francuska

1305–1316	Ludwik (syn Joanny i Filipa IV, króla Francji; król Francji jako Ludwik X 1314; zjednoczenie z Francją)
-----------	---

UWAGI:

Chronologia: Robert zmarł kilka lat po 966. Pozostałe daty do 1048 mogą różnić się o rok lub więcej (zob. Bur). Odo II żył co najmniej do 1096; zob. B. English, *The Lords of Holderness, 1086–1260*, Oxford 1979, s. 9–13.

Imiona i tytuły: Szampania wydzieliła się z hrabstwa Troyes pod koniec XI w. Tytuł „hrabiego Szampanii” był w użyciu od czasów Hugona. Zob. Bur, s. 259–272.

BIBLIOGRAFIA:

M. Bur, *La formation du comté de Champagne (v. 950–v. 1150)*, Nancy 1977.

A.M. Poinson, *Histoire générale de la Champagne et de la Brie*, wyd. II, 3 t., Châlons-sur-Marne 1896–1898.

KSIĘSTWO NORMANDII

Pierwsza dynastia normandzka

911–925	Rollo (wódz norweskich Wikingów; otrzymał ziemię nad dolną Sekwaną ok. 911)
925–942	Wilhelm I Długi Miecz (syn)
942–996	Ryszard I Nieustraszony (syn)
996–1026	Ryszard II Dobry (syn)
1026–1027	Ryszard III (syn)
1027–1035	Robert I Diabeł (brat)
1035–1087	Wilhelm II Zdobywca (syn; król Anglii 1066)
1087–1106	Robert II Courte Heuse (Krótkonogi) (syn; usunięty, zmarł 1134)
1106–1135	Henryk I (brat; król Anglii 1100)

Dynastia z Blois

1135–1144	Stefan (syn Adeli, córki Wilhelma II, i Stefana, hrabiego Blois; usunięty; król Anglii 1135–1154)
-----------	---

Dynastia andegaweńska

1144–1150	Gotfryd Piękny (hrabia Andegawenii Gotfryd V; mąż Matyldy, córki Henryka I; abdykował, zmarł 1151)
1150–1189	Henryk II (syn; król Anglii 1154; unia z Anglią do podboju przez Francję 1204)

UWAGI:

Chronologia: Daty do 925 r. mogą różnić się o rok.

Imiona i tytuły: O ewolucji tytułu książęcego zob. W. Kienast, *Der Herzogstitel in Frankreich und Deutschland*, München 1968, rozdz. III.

BIBLIOGRAFIA:

- D.C. Douglas, *William the Conqueror*, Berkeley 1964.
 W.L. Warren, *Henry II*, Berkeley 1973.

HRABSTWO PROWANSJI

Dynastia barcelońska

- 1112–1131 Rajmund Berengar I (hrabia Barcelony jako Rajmund Berengar III; mąż Douce, dziedziczki Prowansji 1112)
- 1131–1144 Berengar Rajmund (syn)
- 1144–1162 Rajmund Berengar II (brat; Barcelona 1131)
- 1162–1166 Rajmund Berengar III (syn Berengara Rajmunda)
- 1166–1196 Alfons I (syn Rajmunda Berengara II; król Aragonii 1164)
- 1178–1181 Rajmund Berengar IV (brat; regent)
- 1181–1185 Sancho (brat; regent; usunięty, zmarł 1223)
- 1196–1209 Alfons II (syn Alfonsa I)
- 1209–1245 Rajmund Berengar V (syn)
- 1245–1267 Beatrycze (córka)

Dynastia Kapetyngów z Andegawenii

- 1246–1285 Karol I (hrabia Andegawenii; mąż Beatrycze; król Sycylii 1266)
- 1285–1309 Karol II Kulawy (syn)
- 1309–1343 Robert Mądry (syn)
- 1343–1382 Joanna (wnuczka; królowa Neapolu 1343–1381)

Dynastia walezyjska z Andegawenii

- 1382–1384 Ludwik I (adoptowany syn; książę Andegawenii)
- 1384–1417 Ludwik II (syn)
- 1417–1434 Ludwik III (syn)
- 1434–1480 René Dobry (brat)
- 1480–1481 Karol III z Maine (bratanek; zjednoczenie Prowansji i Maine z Francją 1481)

BIBLIOGRAFIA:

- V.-L. Bourrilly i R. Busquet, *La Provence au moyen âge (1112–1481)*, Marseille 1924.
- R. Busquet, *Histoire de Provence*, Monaco 1954.

HRABSTWO TULUZY

Dynastia z Rouergue

849–852	Fredelon (syn Fulkoalda, hrabiego Rouergue; otrzymał Tuluzę 849)
852–863	Rajmund I (brat)
863–864	Onufry z Gotii (usunięty)
864–872	Bernard (syn Rajmunda I)
872–885	Bernard z Owernii
885–919	Odo (syn Rajmunda I)
919–924	Rajmund II (syn)
924–960	Rajmund III Pons (syn)
960–1037	Wilhelm III Taillefer (syn)
1037–1061	Pons (syn)
1061–1094	Wilhelm IV (syn)
1094–1105	Rajmund IV z Saint-Gilles (brat)
1105–1112	Bertram (syn)
1112–1148	Alfons Jordan (brat)
1148–1194	Rajmund V (syn)
1194–1222	Rajmund VI Stary (syn)
1222–1249	Rajmund VII Młody (syn)

Dynastia francuska

1249–1271	Alfons z Poitiers (syn Ludwika VIII, króla Francji; mąż Joanny, córki Rajmunda VII; zjednoczenie z Francją 1271)
-----------	--

UWAGI:

Chronologia: Do czasów Wilhelma IV daty są podane w przybliżeniu; zob. W.Kienast, *Der Herzogstitel in Frankreich und Deutschland*, München 1968, rozdz. VII. Wilhelm Taillefer, *antiquissimus Tolosae comes* według Williama z Malmesbury, najprawdopodobniej władał Tuluzą od 961.

BIBLIOGRAFIA:

- L. Auzias, *L'Aquitaine carolingienne (778–987)*, Toulouse 1937.
 C. de Vic, J.Vaissete, *Histoire générale de Languedoc*, 15 t., Toulouse 1872–1892.

KSIĘSTWO MONAKO

Dynastia Grimaldi

1458–1494	Lambert Grimaldi (mąż Klaudyny Grimaldi, dziedziczki Monako; senior 1458)
1494–1505	Jan II (syn)
1505–1523	Lucjan (brat)
1523–1532	Augustyn (brat)
1532–1581	Honoriusz I (syn Lucjana)
1581–1589	Karol II (syn)
1589–1604	Herkules (brat)

Księżęta Monako

1604–1662	Honoriusz II (syn; przyjął tytuł księcia 1612; protektorat francuski 1641)
1662–1701	Ludwik I (wnuk)
1701–1731	Antoni (syn)
1731	Ludwika Hipolita (córka; żona Jakuba de Goyon, księcia Estouteville)
1731–1733	Jakub (wdowiec; abdykował, zmarł 1751)
1733–1793	Honoriusz III (syn; usunięty, zmarł 1795; włączenie do Francji 1793–1814)
1814–1819	Honoriusz IV (syn)
1819–1841	Honoriusz V (syn)
1841–1856	Florestan I (brat)
1856–1889	Karol III (syn; uznanie suwerenności księstwa 1861)
1889–1922	Albert I (syn)
1922–1949	Ludwik II (syn)
1949	Rainier III (syn Szarlotty, córki Ludwika II, i Piotra, hrabiego Polignac)

BIBLIOGRAFIA:

L.-H. Labande, *Histoire de la principauté de Monaco*, Monaco 1934.